

A szerbiai Mária Rádió imacsoportjai

1978-ban volt olvasható az *Ethnographiában* Voigt Vilmos vitairata a magyar folklór akulturalizálódásának kérdéseiről, melyben történelmi kontextusban vizsgálta a népi kultúra alakulását. Kitért a folklorizmusra is, annak nemzetközi megítélésére, párhuzamot vont a magyar és más népek újkori népi és populáris kultúrája között. A több mint harminc évvel ezelőtt készült vitában külön fejezetben foglalkozott a tömegkommunikáció, a rádió és a televízió hatásával (VOIGT 1978; 614–615). A *Magyar Néprajz* VIII. kötete a tömegkommunikáció szerepével *Az Idő, szabadidő* fejezetben foglalkozik, arra mutat rá, hogy az ötvenes években a falusi közösségekben egész napos volt a rádióhallgatás, a nyolcvanas években vidéken is a háttérrádiózásnak lehettünk a tanúi (SZABÓ 2002). A tömegkommunikáció, a média szerepe sok szempontból vizsgálható a folklór, az antropológia szempontjából, csak éppen a fogalmakat kell pontosítanunk. Erre Povedák István hívta fel a figyelmünket, miközben arra is kitért, hogy a folklóralkotások forrása lehet maga a rádió, a televízió. „Felmerülhet azonban a kérdés, hogy mindaz, ami a médiából kerül be a hétköznapi világba és megjelenik mindennapjainkban, a gondolkodásban vagy akár a divatban, nevezhető-e egyáltalán folklórnak? Úgy gondolom, hogy amennyiben ott elfogadottá, beágyazottá válik, majd hagyományozódik, mindenképpen a folklór fogalmához kell, hogy tartozzék. Ezek a jelenségek, történetek, sztorik ugyanis már eltérnek az eredeti, hivatalos verziótól, már variálódnak, variánsokban élnek tovább, immár a szóbeliség keretei között. A médiában olvasott, látott, hallott hír: tehát az első változat – gyakran ennek sincs egyetlen, hivatalos változata – ami folklorizálódhat, azaz a média maga is része a populáris kultúra folklórnak” (POVEDÁK 2004; 87).

Ezt a megállapítást szeretnénk igazolni a szerbiai Mária Rádió imacsoportjainak példáján.

A vajdasági rádiózás

A magyar nyelvű rádióhallgatás a Vajdaságban korán megkezdődött, az első rádiós szaklap 1936-ban jelent meg *Rádió Alföld* címen. Az ismeretterjesztő írások mellett közölte valamennyi európai rádióállomás műsorgetervét. Hat évvel korábban a szabadkai *Napló*nak is külön melléklete volt a *Rádió Napló*, melyben elsősorban a Budapesti Rádió I. műsorainak idejéről értesülhetett a vajdasági magyar hallgató (KOLOZSI 1979; 386–387).

A rádió tömegesebb elterjedése a második világháborúhoz köthető. Ebben az időben viszonylag olcsón hozzá lehetett jutni a jó hangminőségű Standard készülékhez, melynek telepes változata is volt. Akkumulátorral működött, nem volt szükség az elektromos áramra. Meggyőződésem viszont, hogy a rádiózás elterjedése szorosan összefüggött az elektromos áram bevezetésével egy-egy településen. Ez a mi vidékünkön más-más időszakban következett be. Csantavéren például már a húszas években működött a Varga-Horgosi-féle villanytelep. A két világháború közötti időszakban nagyobb városokban, Szabadkán, Zentán, Zomborban, Újvidéken, Nagykikindán, Nagybecskerekben, Versecen már működtek helyi áramtermelők. Falvakban ez másképp volt, Bajsára például csak 1960-ban érkezett meg a villany, ezért ez napjainkban is jeles napnak számít faluban, ezen a napon van a falunap. Az ötvenes évek elején faluhelyen még nem volt általánosan elterjedt a rádiózás, a politikai elit viszont felismerte fontosságát, ezért a Népbizottság épületében, melyet mifelénk többnyire Odbornak neveztek, volt rádió, a legfontosabb adásokat kihangosították, hogy a politikai határozatokról értesüljön a lakosság.¹ A *Vajdasági magyar néprajzi atlasz* kutatópontjainak alapján megállapíthatjuk, hogy a rádió az ötvenes években lett része az itteni lakosság mindennapjainak (BESZÉDES 2003).

Ha volt a családnak készüléke, akkor az már a kezdetektől a háttérben szólt, éppen ezért ott tartották, ahol leginkább tartózkodott a család, a lakószobában vagy a konyhában.

Az ötvenes években, falvainkban sok helyen még szabadkéményes volt a konyha, ezért ott nem tartózkodhattak. A melegkonyhák megjelenésével történik meg a funkcióváltás, a család a szobából átköltözik a takaréktűzhellyel fűthető meleg konyhába, itt kerestek helyet a rádióknak is. Arról nem találtunk adatokat, hogy egymáshoz mentek rádiót hallgatni.

Az új hatalom már 1944-ben fölismerte a nemzetiségi közmédia fontosságát. 1944 karácsonyán megjelent a *Szabad Vajdaság*, a *Magyar Szó*

elődje, 1945-ben a Belgrádi Rádió elkezdte sugározni magyar adását, 1949-ben létrehozták az Újvidéki Rádiót, megalakították a magyar szerkesztőséget. A hatvanas évek végén jelentek meg a helyi és regionális rádiók országszerte, Vajdaság-szerte, a lakosság nemzetiségi összetétele határozta meg, hogy azok milyen nyelvű adásokat sugároztak. A nyolcvanas években viszonylag fejlett volt már a telefonhálózat, a hallgatók könnyen betelefonálhattak a stúdióba, a lokális adóknál közkedveltek lettek az interaktív adások. A hallgatók betelefonálhattak az élő adásba, véleményyt mondhattak, tanácsokat adhattak. Napjaink leghallgatottabb adásába, a Muzsikaszó – jókívánságba a bátrabbak maguk olvassák be a dal mellé üzeneteiket. A rendszerváltás után – az új évezredben – a közszolgálati rádiók mellett rendezték a kereskedelmi adók helyzetét is. A zavaros délszláv háborús válság idején a frekvenciák birtoklása is nehezen volt követhető.

A szocialista Jugoszláviában a rádióban, az írott sajtóban legfeljebb bíráltni lehetett az egyházat, egyik felekezetnek sem volt műsora. A kilencvenes években ezen a téren is fordulat történt. Ez az idő ugyan egybeesett a délszláv háborúkkal, a miloševići rezsim bűnös világában rendszerváltás is történt, mégis ezekben a háborúval terhelt időkben a közszolgálati adóban, az Újvidéki Rádió-Televízióban egyházi adásokat is kezdtek sugározni; azóta közvetítik karácsonykor az éjféle, húsvétkor a föltámadási szentmisét. Megszólalnak a képernyőn az egyházi méltóságok, az új évezredben a szabadkai rádióban hallható lett a Szent Teréz-templom déli harangszója. A legutolsó iskolareformkor az általános és középiskolákban választható tantárgy lett a hittan. A szülők a hitoktatás vagy pedig a polgári és erkölcsi nevelés között választhatnak. Kisebb településeken a gyerekek jelentős többsége a hittant választja. Ilyen előzmények után 2003-ban kezdi meg adását a szerbiai Mária Rádió.

A Mária Rádió Világcsaládja

A Mária Rádió 1983-ban az olaszországi Como tartományban, a milánói püspökségben, az Arcellasco d'Erba-plébánia rádiójaként kezdte meg adásait. Az adások azzal váltak ismertté, hogy naponta elmondták a rózsafüzért, és közvetítették a plébániáról a szentmisét. Az adásokat azokkal az antennákkal továbbították, amelyeket a helyi templomtoronyra szereltek. 1987-ben alakul meg a Mária Rádió Civil Szervezet azzal a céllal, hogy függetlenné váljon a plébániáktól, és hirdethessék a Boldog II. János Pál pápa által meghirdetett új evangelizációt. Előbb Olaszországban, majd a világ más országaiban is létrejöttek a szerkesztőségek. A kilencvenes években egyházi és médiszakemberek alakították ki a műsor szerkezetét, melynek természetesen az alapvető feladata az evangélium terjesztése volt. Az

olaszországi Mária Rádió 1990-ben kezdte meg adásait és a misszionárius szellem jegyében világszerte a Mária Rádió hálózatának kialakítását. 1998 óta működik a Mária Rádió Világcsalád civil nonprofit szervezetként. Fő célja, hogy gondot viseljen a világban alakuló Mária Rádiókról adminisztratív, technikai, anyagi és logisztikai szempontból. A legfontosabb szerepe az, amit a WFRM magára vállalt, hogy figyelemmel kísérje a misszió és evangelizáció lelkületét, hogy az egységes karizma összekösse a világ minden Mária Rádióját. Ily módon a WFRM elfogadta a Szűzanya felszólítását, aki azt szeretné, hogy hangja a világ minden pontjára eljusson a Mária Rádiók hullámhosszán. Napjainkban ezt hatvannégy országban teszi.²

A szerbiai Mária Rádió

Még a délszláv polgárháború árnyékában, 2000-ben kezdődtek meg az előkészületek a szerbiai Mária Rádió megszervezésére. Négyévi egyeztetés után az első adásra 2003. november 13-án került sor. A rögtönzött stúdió az újvidéki Kapisztrán Szent János ferences kolostor padlásterében volt, az első adást valamennyi Szerbiában szolgáló katolikus egyházi méltóság megtisztelte jelenlétével. Hamarosan elkészül Újvidéken a rádió központi stúdiója, majd két évvel később, 2006-ban Szabadkán a körzeti stúdió is megkezdte működését, emellett a belgrádi érsekségről is sugároznak időnként adásokat. A Mária Rádióknak hat frekvenciája van: Újvidéken, Szabadkán, Zomborban, Zichyfalván, Leskovacon és Nišben. A huszonnégy órás adásidőbe két nyelven sugároznak műsort felváltva: horvátul, illetve magyarul. Egyik nap délelőtt van a magyar, délután a horvát adás, s fordítva. Szabadkán a Radio Slavoslovljéval, Zomborban pedig a Radio Blagovesnik szerb ortodox rádiókkal osztják meg az adásidőt. A frekvenciahálózat nem fedi le egész Vajdaságot, ezért a műsorokat néhány kábeltelvízió-rendszeren, a Digi TV szatelitadásain, illetve az interneten keresztül lehet hallgatni. Az a furcsa helyzet alakult ki, hogy a legmagyarabb településeken, Bácskában a Tisza mentén és Bánátban nehezen hallhatják az érdeklődők a Mária Rádió műsorait. Az viszont jó, hogy a bácskai magyar szórványtelepüléseken jól fogható, mint azt az imacsoportok ismertetésekor látni fogjuk, s igen népszerűek ezek az adások. Vannak települések, ahol magyar nyelven csak a Mária Rádió hallható. A Šumadijába szakadt magyar honfitársainknak Niš környékén legalább fél napig anyanyelvükön nyújt lelki vigaszt, a Tisza mentén viszont csak az interneten vagy kábeltelítővel fogható az adások.³

² www.radiomarija.rs

³ Uo.

Az imacsoportok

A szerbiai Mária Rádió műsora – mint ahogy az a rádió honlapján olvasható – a Mária Rádió Világcsaládjának modelljén alapszik, és három fő részből áll. Egyharmada liturgikus jellegű, egyharmadának lelki-vallási tartalma van, egyharmada viszont tanító jellegű, ezt nevezik a szerkesztőségben emberi promóciónak. Ebben az időben tudományos és kulturális adásokat sugároznak, a megmaradt műsoridőt zenével töltik ki. A rádió műsorrendje tehát a világcsalád modelljéhez igazodik, természetesen alkalmazkodik a helyi lehetőségekhez, a hallgatók igényeihez is, de az alapvető célkitűzésén nem változtathat. A szerbiai Mária Rádió célja, ahogyan mottója is mondja: „Keresztény hangot minden otthonba! Rádiónk Isten szavát akarja az emberekhez eljuttatni, közvetíteni a Jézus Krisztussal való találkozást, és ápolni a közösség és megbékélés lelkületét az emberek között.”

A szerbiai Mária Rádió a helyi egyház szolgálatában is áll. Műsoraival követi az egyházközösségek munkáját, így segíti, hogy az időszerű eseményekről tudomást szerezzenek a hívek. Ennek megvalósítása a mindenkori műsorigazgató, főszerkesztő feladata. A Mária Rádió első igazgatója dr. Tadej Vojnović ferences atya volt haláláig. Ő választotta ki a szerkesztőség munkatársait, ő határozta meg a feladataikat, többek között azt is, hogy a napi rózsafüzér mondásának a legcélszerűbb formája, ha a Mária Rádió szerkesztősége a hallgatók köréből megszervezi az imacsoportokat, akik élő adásban mondják a rózsafüzért, belefoglalva az öröndetes, a fájdalmas, illetve dicsőséges titkokat, a világosság titkait, felajánlva azt a hallgatók imaszándékaira. A magyar imacsoportok megszervezését Petri Erika szerkesztőre bízta. A szerbiai Mária Rádióban naponta négy alkalommal hallható a rózsafüzér: éjjel két órakor felvételtől, reggel hat óra húsz perckor, délután egy órakor, illetve fél hatkor a délutáni szentmise előtt. Ebből a beosztásból az következik, hogy amikor délutánonként van a hétköznapi magyar adás, akkor két csoport jelentkezését várják az újvidéki stúdióba. A rádió indulásakor az újvidéki plébániák jámbor asszonyai és néhány Újvidéken tanuló magyar egyetemi hallgató vállalta ezt a kegyes feladatot. A műsor beosztása szerint kora reggel vagy a délutáni adás idején bementek a stúdióba, elimádkozták a rózsafüzért. Viszonylag rövid idő alatt sikerült a szerkesztőségnek megszerveznie a környező településeken az imacsoportokat: Tiszakálmánfalván, Újvidéken, Temerinben, Szenttamáson.

A csoportok gyors megalakulása és működése összefüggésbe hozható az Élő Rózsafüzér Társulatokkal, ezek napjainkban is működnek Vaj-

daság katolikus településein.⁴ A Mária Rádió imacsoportjának tagjai is rendszeresen részt vesznek a titokcserében, otthon mondják el a rózsafüzér rájuk eső részét, sokan közülük koszorúfők, ebből következik, hogy nem az összeszokott koszorúból állt össze a rádió kegyes társulata. Napjainkra az Élő Rózsafüzér Társulatoknak korábbi közösségformáló ereje jócskán megcsappant (BARNA 2012; 212–316, BESZÉDES 2001; 17–27).

A titokcserét jobb esetben minden negyedik vasárnapon megbeszélik, de leginkább sorban mondják a titkokat. Zentán a Szent István-templom hirdetőabláján olvasható, hogy a koszorú tagjának melyik titkot kell mondania az adott hónapban. A koszorúfő csak a tagsági díjat szedi össze, ebből fizetik a szentmisét a társulat elhunyt és élő tagjaiért, esetleg megkérdezi cédulaváltáskor, hogy a koszorútag betartja-e vállalt feladatát. Kisebb településeken, ha meghal valaki a társulattól, többé-kevésbé megtartják a temetési szokásokat, temetési menetben viszik a társulat lobogóját, egyéb kelléket, az elhunyt emlékére elénekelnek egy-két rózsafüzérrrel kapcsolatos éneket. A nagyobb városokban, Újvidéken, Szabadkán és Zentán ezek az apró, de lényeges szokáselemek már megszűntek. A modernizáció csúcsa a jámbor társulat működésében, hogy Vajdaságban szabadkai központtal működik a virtuális rózsafüzér csoport, a társulat tagjai két évre előre megkapták, hogy a napi imaórájukba éppen melyik titkot kell belefoglalniuk.

Olvasótársulat – imacsoport

Petri Erikának az imacsoportokat egy alaposan átalakult világban kellett megszerveznie. A vajdasági magyarság ebben az időben kezdett kilábalni a legutóbbi délszláv háború utáni válságból. A szerkesztőnek szembeülnie kellett azzal a veszteséggel, melyet a fiatalok és a középgeneráció kivándorlása okozott: részben a katonai behívók elöl, részben a kilátástalan gazdasági helyzet miatt mentek el az emberek, s alaposan csökkent a magyar lakosság száma⁵, főleg az idősebbek maradtak itthon. A tízéves háborús válság következtében elszegényedtek az emberek. A megváltozott körülmények között, de a régi hagyományokra alapozva alakította ki a szerkesztő a Mária Rádió imaóra-hálózatát, elsősorban azokon a településeken, ahol jól hallhatóak az adások, de olyan helyeken is bekapcsolódtak ebbe a jámbor ájtatosságba, ahol csak utólag hallgathatják meg, mert a műsorséma szerint éppen a pravoszláv egyház műsora hallható. Ezek

⁴ Szondon, Nyugat-Bácskában harminckét társulat működik, ez azt jelenti, hogy a 3000 fős sokác településen 640-en imádkozzák a Rózsafüzér titkait.

⁵ A 2012. évi adatok szerint a magyarok száma Szerbiában az utolsó népszámlálás óta 40 000-rel csökkent.

a havonkénti összejövetelek – a horgosi példa alapján megállapítható, az egyik imaórán én magam is jelen voltam – az olvasótársulat korábbi titokcseréjére emlékeztetnek. A kisebb településeken leginkább az imacsoport vezetőjének lakásán jönnek össze, csak néhány helyen a templomban.

A vezető

A csoport vezetőjét koszorúfőnek is szokták nevezni, hasonlóan, mint az olvasótársulatok esetében. Maguk közül választják ki a csoport tagjai: közismerten jó előimádkozó, szépen énekel, ismeri az imákat, jártas az elmélkedések kiválogatásában, tekintélye van a csoportban. Nem az a vezető, akinek telefonja van, az sem szempont, hogy gond nélkül összejöhessenek a lakásán. A magyar néprajzban annyiszor emlegetett egyéniségnek meghatározó szerepe van. Ő tartja össze a csoportot, vele tartja a szerkesztőség a kapcsolatot. Leginkább ő határozza meg, hogy a rózsafűzér mellett milyen egyházi népéneket, időnként a karizmatikus dalok közül mit énekelnek, mi legyen az alkalomhoz illő elmélkedés. Javaslatot tesz, milyen szándéokra mondják el az imákat, minden esetben meghallgatják a hallgatók szándékát, melyet egyenes adásban közvetít a rádió a délutáni imaóra előtt. Az imaszándék elmondásába élő adásba kapcsolódnak be a rádió hallgatói, SMS küldhető a szerkesztőségnek. A szándékok egyszerű emberi kérések: a Szűzanya közbenjárását kérik, betegségben, az anyagi gondokkal küszködő családért, azért, hogy az iskolába induló gyerekek legyenek szorgalmasak, legyen béke a családban, de esőért, szép időért is felajánlják a könyörgésüket. Folyamatosan imát mondanak a papokért, ritkábban a szerzetes nővérekért is. Néha egy-egy rövidebb, előre megfogalmazott elmélkedésben mondják el imaszándékukat, esetleg tanulságtételt mondanak el a hallgatóknak.

Az imacsoport vezetőjének kellő empátiával kell rendelkeznie, hogy a csoport tagjai egy-egy alkalommal egyénileg is megnyilvánulhassanak, mert nagy a rádió hatalma, szeretik visszahallani szűkebb közösségükben, hogy hallották őket az adásban.

A csoportok vezetőin belül is kialakult egy kisebb hierarchia. Mint már korábban utaltunk rá, az első imacsoportok az újvidéki plébániák rózsafűzér tagságából alakultak ki, az ottani belvárosi Mária neve, Szent Erzsébet-, valamint a Szent Rókus-templom előimádkozóiból. Két személynek meghatározó szerepe volt és van, ők már tíz éve együtt mondják a rózsafűzért: Szlimák Rózsa és Hornyák Ludmilla. Szlimák Rózsa Temerinből költözött Újvidékre, munkásasszony volt, férje hirtelen meghalt, amióta megözvegyült, több ideje van a kegyes áhítatokra. A Mária Rádióon kívül

házi imacsportja is van, több rózsafüzér társulatnak is a vezetője. Hornyák Ludmilla Felvidékről érkezett Újvidékre görög katolikus pap férjével, az újvidéki Szent Rókus-templom híveinek lelki gondozását végzik. Ők ketten vállalkoztak arra, hogy imakönyvekkel, szöveggyűjteményekkel segítik a csoportok munkáját. Az újvidéki Daniel print nyomdában *Ima és énekfűzet* címen egy könyvet is kiadtak, hogy megkönnyítsék a csoportok munkáját az imaórák összeállításában. A másik nagy vállalkozásuk viszont az volt, hogy a már működő imacsportoktól kértek imákat, tanulságtételeket, énekeket, ezekből fénymásolatban két szöveggyűjteményt is összeállítottak: *Ima, imaversek, igaztörténetek*, illetve *Kétszáz válogatott ima, vers, ének, mely közelebb visz az Úrhoz* címen. Ezekből a kiadványokból és más imakönyvekből áll össze egy-egy délutáni imaóra. A felépítése a következő: az imaszándék ismertetése, bevezető imádság, az éppen esedékes szentolvasó, Mária-ének, alkalmi imádság, esetleg elmélkedés. Értelemszerűen gyakran elhangzik a Mária Rádió felajánlása a Szent Szűznek. A legnépszerűbb imádság a *Most segíts meg, Mária* kezdetű, a népenekek közül viszont a *Nyújtsd ki mennyből, ó szent anyánk* kezdetű.

A tagság

A csoportba nem kell beiratkozni, nincs tagsági díj. Azt viszont kötelességüknek érzik, hogy gyűjtsenek a Mária Rádió perselyébe. A rózsafüzér-koszorú korábban tizenöt, amióta Boldog II. János Pál pápa kihirdette a Világosság olvasó titkait, húsztagú. A rádió imacsportjának munkájában többnyire nyolcan-tizen vesznek részt, öt-hat személy az állandó tag, akire folyamatosan lehet számítani. Legtöbb imacsport Újvidéken és környékén működik: a városban mind a három plébánián van egy-egy csoport, Temerinben három, Szenttamáson kettő, Topolyán három. Emellett Tiszakálmánfalván, Nagyfényen, Bácsföldváron kettő, Csantavéren, Horgoson, Gomboson, Zentagunarason, Adorjánon, Padén, Óbecsén, Kupuszinán, Nemesmiliticsen, Kishegyesen, Magyarakanizsán, Szilágyin, Tornyoson, Tóthfaluban, Zomborban, Apatinban, Őrszálláson. Az utóbbi két településen viszonylag kevés magyar él. Apatinban nincs magyar nyelvű szentmise, Őrszálláson nincs helyben lakó plébános, a Mária Rádió adásai is nehezen hallhatók, mégis havi egy alkalommal évek óta vállalják az imaóra megszervezését. Sajnos nem volt csoport ott, ahol a legnagyobb katolikus közösség él, Szabadkán és környékén, ahol tizenkét plébánián végzik a hívek lelki gondozását, és a rádióknak stúdiója is van.⁶ Zentán az

⁶ Az adatgyűjtés után Szabadkán ismét megalakultak az imacsportok 2012 decemberében a Szent György-plébánia Rózsafüzér Társulatából, ezt követően 2013-ban ifjúsági és férfi imacsport is alakult.

öt plébánia közül egyben sem sikerült megszervezni a csoportot. Nem valószínű, hogy kizárólag a rossz vételi lehetőséggel magyarázhatjuk ezt.

A tagság többnyire idősebb asszonyokból áll, nyugdíjasok, háziasszonyok, korábban munkásnők voltak, többnyire özvegyek.⁷ Újvidéken két-három értelmiségi is csatlakozott Szlimák Rózsa csoportjához. Néhány közösség védőszentet is választott magának. Az utóbbi néhány évben errefelé is megkezdte tevékenységét a Szent Mónika Közösség, különösen nagy bázisa van Szenttamáson és Temerinben. Férfiak helyel-közzel vállalkoznak erre a kegyes megnyilatkozásra. Topolyán viszont évek óta havonta egyszer a második hétfőn a Sárlos Boldogasszony templomból férficsoport köszönti a Szűzanyát. Temerinből a Csorba család a hónap második péntekén, reggelként hallható. Alkalmanként a temerini és a kanizsai asszonyok unokáikkal imádkoznak együtt. Gomboson időnként a hittanos gyerekek is mondják az imádságot.

A bevezetőben utaltam rá, hogy az otthonról közvetített imaóra engem a Rózsafüzér Társulat cédulahúzási ceremóniájára emlékeztetett Horgoson Rózsa Rozáliánál. A csoport tagjai dél-fél egy körül érkeztek meg a társulat vezetőjének a lakására. A nagyszobában ülték körül az asztalt. Dicsértessékkal köszöntek, mindenki hozta magával az imakönyvét, a rózsafüzért. Az asztal közepén a telefon mellett volt a feszület, mielőtt megszólalt a telefon, gyertyát gyújtottak. Kéznel volt a víz, a szőlőcukor, ha netán valakinek elmenne hangja. Mivel a csoport már évek óta együtt imádkozik, nemcsak a rádió hullámhosszán, hanem a templomban is, nem tartottak olvasópróbát. A felvétel után néhány percig beszélgettek, kommentálták az imaszándékot, a faluban történt eseményeket, pletykálkodni viszont nem szoktak, nem lenne illő az ájtatosság után. Dicsértessékkal távoztak.

Újvidéken a stúdióban jön össze már lassan egy évtizede a csoport. Ők voltak azok, akik kialakították az imaórák felépítését, hozzájuk igazodtak a többiek. A hattagú társulattól már csak egy van munkaviszonyban, a belvárosi Márai neve templom plébániájához tartoznak. Az asszonyok hoznak valamilyen rágcsálnivalót. Ünneplőbe, templomba járó ruhába öltöznek. Ők is, akár a horgosiak, dicsértessékkal köszönnek a stúdióban, és gyertyát gyújtottak, ahogy a csoport vezetője megfogalmazta, azért van-

⁷ Petri Erika szerkesztő és Kovács Csaba promóciós vezető Rózsa Rozália segítségével 2013 májusában összeírta a Mária Rádió imacsoportjának tagságát, az ő kimutatásuk szerint a csoport aktív tagsága négyszáz fő, az életkoruk a következőképpen alakul: 5%-uk 8–15 éves, 10%-uk 15–30 éves, 10%-uk 30–50 éves, 15%-uk 50–60 éves, 40%-uk 60–70 éves, 15%-uk 70–80 éves, 5%-uk pedig 80–90 éves.

nak együtt, mert erősebb az ima, ha többen mondják. Sokszor az is előfordul, hogy mély megrendülésükben a könny is kicsordul a szemükből.

A társulat tagságának fontos, hogy kérésüket időnként meghallgatja a Szűzanya. A kishegyiesiek büszkék arra, hogy imájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy az utóbbi időben három fiatal is a papi hivatást választotta. A horgosiak arról meséltek, hogy kitartó fohászukkal sikerült rendbe hozni egy házaspár kapcsolatát. Az újvidékiek viszont azt mesélték megilletődve, hogy egyik védencükért hiába imádkoztak, a gyermek meghalt fehérvérűségben, csupán az volt a vigaszuk, hogy segítettek a családnak, hogy a kórházban mindent megkapjon a kis beteg, és a szülőknek próbáltak segíteni nehéz óráikban.

A csoportok bázisát az olvasótársulatok adják. Tagjai folyamatosan segítenek a templom takarításában, ők díszítik az oltárokat. A litániák, a szentségimádás, a hétköznapi misék látogatói, az úrnapi oltárok díszítői. A Mária rádiós önkéntesség külön kegyes elfoglaltság. Jó működésük a szerkesztő kitartó munkájának eredménye, sikerült neki hiteles személyiségeket találni a csoportok élére. Tíz év alatt kisebb közösséggé formálódtak, szívesen megvásárolják azokat a CD-ket, melyeken egy-egy jobban sikerült imaóra hallható. A csütörtök esti kívánságműsorokban zeneszámokat küldenek egymásnak.

A napjainkban is működő olvasótársulatoknak megkerülhetetlen szerepük volt abban, hogy viszonylag gyorsan sikerült megszervezni a csoportokat, s hosszú ideig együtt maradtak. Nincs versengés a csoportok között, hogy kik kerüljenek a leghallgatottabb műsoridőben adásba. Szívesen eleget tesznek kegyes fogadalmuknak: ha rájuk kerül a sor, télen, nyáron, esőben, hóban elmennek a templomba vagy a csoportvezetőhöz, hogy ha megszólal a telefon, megkezdhesék áhítatukat. A csoportok egymással ritkán találkoznak. Ha módjuk van, rá a csoport tagjai eljárnak a Mária Rádió által szervezett közös imaórákra májusban Szabadkára a Szentkútra, szeptemberben viszont a doroszlói kegyhelyre. Május óta a szabadkai stúdió kápolnáját is felszentelték, ahol minden első pénteken szentségimádás van. Erre szívesen eljárnak a csoport tagjai, mert egy-egy ilyen alkalomkor a stúdióban végzik a Rózsafüzért. Más kérdés az, hogy tekintettel az imacsoport tagjainak korára és anyagi lehetőségére, ezen viszonylag kevesen vehetnek részt.

A Mária Rádió imacsoportjaira termékenyítően hatottak az új lelkeségi mozgalmak, ennek hatására hallhatjuk nap mint nap az imaszándékokat, időnként a karizmatikusok modernebb hangszerelésű dalait, tanulságtételeket. Meggyőződésem, hogy a közösen összeállított szöveggyűjtemények megjelenésében is felfedezhetjük az új mozgalmak hatását.

A hagyományhoz való ragaszkodás és az új technikai eszközök felhasználása jellemzi az imacsoportok munkáját: a virtuális rózsafüzér, az SMS, a CD, a számítógépes honlapok világában. Közösen mondják az imát, mert ha többen mondják, nagyobb az ereje. Közösen takarítják a templomot, mert ezt tanulták a szüleiktől, a gyerekeket is bekapcsolják az imába, ezt látták a nagyanyáiktól. A közös fohászkodás az elmúlt években kialakította bennük a közösségi tudatot, joggal tartják magukról, hogy ők a Mária Rádió nagy családjának tagjai.

Irodalom

- BARNA Gábor (2012): *Az Élő Rózsafüzér Társulata*. Imádság és imaközösség a 19–20. századi vallási kultúrában. Budapest, Szent István Társulat
- BESZÉDES Valéria (2001): A rózsafüzér társulatokról = *Ünnep ez minékünk*. Szabadka, Életjel Könyvek, 17–27.
- BESZÉDES Valéria (2003): A házbelső = Papp Árpád–Raffai Judit–Terbócs Attila (szerk.): *A vajdasági magyarok néprajzi atlaszának kommentárkötetete*. Szabadka, Kiss Lajos Néprajzi Társaság
- KOLOZSI Tibor (1979): *Szabadkai sajtó (1919–1945)*. Újvidék, Forum
- POVEDÁK István (2004): Népi kultúra vagy populáris kultúra. *Tiszatáj* 84–87. LVIII. évf., augusztus
- SZABÓ Piroska (2002): Idő, szabadidő = Paládi-Kovács Attila (főszerk.): *Magyar Néprajz VIII*. Társadalom.
- VOIGT Vilmos (1978): Szempontok a magyar folklór akulturációjának vizsgálatához. *Ethnographia*. LXXXIX. évf., 604–631.